

5

บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)
**The Next Convergence:
The Future of Economic Growth
in a Multispeed World**

บทวิจารณ์หนังสือ (Book review) The Next Convergence: The Future of Economic Growth in a Multispeed World Michael Spence New York, NY, D&M Publisher, Inc., 2011, 320p.

อ.ดร.นลิตรา ไทยประเสริฐ
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หนังสือเรื่อง **The Next Convergence** ของ Michael Spence เป็นหนังสือที่เขียนออกมาได้ในช่วงเวลาที่เหมาะสมยิ่ง ในยามที่หลายประเทศในโลกกำลังเผชิญกับปัญหาและความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจหลังวิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในปี 2008-9 ที่ผ่านมา และกำลังไม่แน่ใจว่าบทบาทของประเศผู้นำทางเศรษฐกิจอย่างสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรปจะเป็นอย่างไรต่อไป จะสามารถเป็นผู้นำที่เข้มแข็งได้เหมือนเดิมอยู่อีกหรือไม่ Michael Spence ผู้แต่งเป็นนักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกันที่ได้รับรางวัลโนเบลร่วมกับ George Akerlof และ Joseph Stiglitz ในปี 2001 เขาได้เขียนหายไปจากวงการแสดงความคิดเห็นและตามสื่อต่างๆ อยู่พักหนึ่ง แต่ได้กลับมาพร้อมหนังสือที่มีคุณค่ามากเล่มนี้ ซึ่งเป็นหนังสือที่เขาอ้างว่าได้แรงบันดาลใจจากการเข้าร่วมโครงการ the Commission of Growth and Development (CGD) ที่จัดโดยธนาคารโลกในช่วงปี 2006-2010 ที่ได้เชิญนักการเมืองและเหล่าผู้นำและผู้กำหนดนโยบายที่สำคัญๆ ของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายให้เข้ามาร่วมถกเถียงกันในเรื่องการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทั้งจากประสบการณ์ตรงของประเทศตนเอง จากแบบอย่างที่ได้พบเห็นจากประเทศอื่นๆ และจากคำแนะนำทางวิชาการทั้งหลายอีกด้วย จุดประสงค์ของโครงการนี้คือการหาข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากประสบการณ์ในอดีต แล้วสร้างให้เป็นบทเรียนแก่ประเทศกำลังพัฒนาในปัจจุบันได้เรียนรู้

ผู้แต่งได้พูดคุยกับผู้คนหลากหลายที่มาเข้าร่วมโครงการในครั้งนั้น และได้พบว่ากรอบความคิดและแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ที่มีอยู่นั้นไม่สมบูรณ์พอที่จะนำมาใช้เป็นแบบอย่างดำเนินนโยบายให้กับประเทศกำลังพัฒนาได้ (เห็นได้จากข้อผิดพลาดต่างๆ ที่นำไปสู่วิกฤติเศรษฐกิจปี 2008-9 โดยเฉพาะเรื่องการปล่อยให้ตลาดเงินควบคุมตัวเองได้โดยไร้กฎข้อบังคับ) แต่ถึงกระนั้น หลายประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้ก็ยังสามารถหาทางเดินของตัวเองให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ได้ ข้อสำคัญที่ผู้แต่งได้พบก็คือ การได้เห็นว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการลดความยากจนของประเทศกำลังพัฒนาในปัจจุบันนั้นกำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและขยายวงกว้างเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ายินดี แต่ในอีกมุมหนึ่งผู้แต่งก็เห็นว่าประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายต่างก็ได้พากันลดการพึ่งพาต่อประเทศที่เจริญแล้วลงเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาสิบปีที่ผ่านมา ประเทศกำลังพัฒนาได้พัฒนาศักยภาพของตนเองขึ้นมาจนมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกเป็นอย่างมาก ผู้แต่งกล่าวว่าโลกของเราที่เคยแตกต่างกันอย่างมากทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศรวยกับประเทศจน ก็กำลังได้เห็นช่องว่างนี้แคบลงๆ ทุกวัน หรือที่เราเรียกว่า convergence นั่นเอง ทั้งนี้เป็นเพราะบทบาททางเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนานั้นได้มีความสำคัญขึ้นมาจนถึงกระทั่งมีอิทธิพลต่อชีวิตของประชากรแทบทุกคนในโลกนี้เลยทีเดียว

ปรากฏการณ์ที่คนจำนวนมากในโลกนี้มีความอยู่ดีกินดีขึ้นนั้นเป็นเรื่องที่ดีมาก แต่สิ่งนี้ก็สามรถถูกมองให้เป็นความท้าทายใหม่ต่อประเทศพัฒนาแล้วได้ ดังนั้น ผู้แต่งจึงกล่าวว่า อนาคตจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับว่าพวกเราชาวโลกในยุคปัจจุบันและคนรุ่นต่อไปจะจัดการอย่างไรกับการความเชื่อมโยงที่กำลังเกิดขึ้น และที่กำลังจะเกิดขึ้นตามมาในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นในแง่บวกหรือแง่ลบ ผู้แต่งเห็นว่าผลจากความเชื่อมโยงนี้น่าจะออกไปในแนวทางที่ประเทศต่างๆ ทั่วโลกน่าจะต้องพึ่งพากันมากขึ้นในการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของตนในอนาคต คือจากนี้ไปประเทศต่างๆ จะหลวมดุลอย่างไรระหว่างประโยชน์ของตนกับประโยชน์ของสังคมโลกโดยรวมนั่นเอง

Michael Spence ได้แบ่งหนังสือเล่มนี้ออกเป็น 4 ตอนใหญ่ๆ โดยในตอนหนึ่งได้พรรณนาถึงความเป็นมาของการพัฒนาเศรษฐกิจโลก ในตอนที่สองได้กล่าวถึงปัจจัยต่างๆ ที่จะทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ในตอนที่สามได้เล่าถึงที่มาที่ไปของวิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในปี 2008-9 ที่ผ่านมาและผลกระทบต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และในตอนสี่ได้กล่าวถึงความคาดหวังถึงการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคตของประเทศต่างๆ

ผู้แต่งได้เริ่มต้นด้วยการเล่าว่าการพัฒนาเศรษฐกิจโลกตั้งแต่สมัยก่อนปฏิวัติอุตสาหกรรมนั้น เศรษฐกิจโลกช่างเติบโตช้าเสียเหลือเกิน การแข่งขันทางเศรษฐกิจสมัยนั้นเป็นแบบถ้าไม่ได้ก็ต้องเสีย อำนาจมากอยู่กับฐานะ แต่พอการปฏิวัติอุตสาหกรรมได้เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษในศตวรรษที่ 18 แล้ว เราก็ได้เห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจและเพิ่มความอยู่ดีกินดีให้กับประชาชนนั้น สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องสู่คนจำนวนมากขึ้น อีกทั้งยังมีการแพร่กระจายความเจริญไปสู่ประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ อีกด้วย ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาถึงกว่า 200 ปีจนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่สอง โดยในปี 1950 พบว่ารายได้เฉลี่ยของประชาชนที่อาศัยอยู่ในประเทศเหล่านี้เพิ่มขึ้นถึง 20 เท่าจากสมัยปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งการเติบโตนี้ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเป็นผลพวงมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การขนส่ง การสื่อสาร การจัดการ การพัฒนาองค์กร และการพัฒนาทางการเมืองการปกครอง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเหล่านี้ก็เกิดขึ้นกับประเทศเพียงกลุ่มเล็กๆ ที่กล่าวมาข้างต้นเท่านั้น ซึ่งมีประชากรเพียงแค่ 15 เปอร์เซ็นต์ของโลก ส่วนประเทศที่เหลือที่มีได้กล่าวถึงก็ยังคงเผชิญกับความยากจนอยู่เช่นเดิม จึงกล่าวได้ว่าโลกเราในสมัยนั้นเป็นยุคที่ช่องว่างระหว่างประเทศที่ร่ำรวยกับประเทศที่ยากจนช่างกว้างเสียเหลือเกิน (divergence)

อย่างไรก็ตาม หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงเป็นต้นมา โลกเราก็ได้เห็นปรากฏการณ์ใหม่ นั่นก็คือประเทศกำลังพัฒนากลุ่มหนึ่งได้เริ่มเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วถึงกว่าร้อยละ 7 ต่อปี (ช่วง 200 ปีแรกของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ประเทศพัฒนาแล้วในตอนนั้นเติบโตที่อัตราแค่ร้อยละ 2 ถึง 2.5 ต่อปี) ผู้แต่งจึงอยากจะเรียกปรากฏการณ์ครั้งหลังนี้ว่าการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สอง หรือการปฏิวัติอย่างมีส่วนร่วมของคนหมู่มาก (the inclusive revolution) เพราะการปฏิวัติครั้งหลังนี้ได้นำมาสู่ economic convergence ของคนส่วนใหญ่ในโลกนั่นเอง โดยเฉพาะในทวีปเอเชียที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงมาก ถือว่าได้ดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจมาถูกทาง ไม่ว่าจะเป็นประเทศเกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง และสิงคโปร์ ที่เราเรียกว่ากลุ่มเสือเอเชียทั้งสิ้น หรือแม้แต่ประเทศในอาเซียนสี่ประเทศที่มีมาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทยรวมอยู่ด้วย ก็ถือว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ทางการพัฒนาที่สามารถยกระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชากรได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาไม่กี่ทศวรรษ จากความสามารถเพิ่มรายได้ต่อหัวของประชากรได้เท่าตัว (หรือมากกว่า) ทุกๆ สิบปี

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เรื่อง convergence หรือการไล่ทันกันทางการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้กล่าวไว้ว่า หากเปรียบเทียบอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ร่ำรวยกับประเทศที่จนกว่า โดยมีข้อแม้ว่าทั้งสองประเทศต้องมีอัตราการลงทุนที่เท่ากัน เช่น ร้อยละ 30 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม เป็นต้น เราจะพบว่าประเทศที่จนกว่าจะมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าประเทศที่ร่ำรวยกว่าเสมอ ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักเศรษฐศาสตร์ที่ว่า การเพิ่มปัจจัยทุน (physical capital) นั้นจะทำให้ผลตอบแทนจากการผลิตต่อคนงาน (output per worker) เพิ่มขึ้น หรือที่เราเรียกว่าผลิตภาพ (productivity) เพิ่มขึ้นนั่นเอง ผลิตภาพนั้นจะสูงมากในช่วงที่ทุนยังมีน้อยอยู่ และจะลดลงเมื่อทุนมีมากพอแล้ว (diminishing returns to capital) เปรียบได้กับการทำนาหากไม่เคยใช้รถไถช่วยในการไถนแรงเลย การใช้รถไถคันแรกย่อมช่วยให้ประหยัดเวลาและแรงงานของเกษตรกรได้มาก แต่หากมีรถช่วยไถคันที่สองคันที่สามเพิ่มขึ้น ผลผลิตต่อคนงานที่ได้ก็จะไม่เพิ่มขึ้นเป็น

สัดส่วนคงที่ตามจำนวนรถไถที่เพิ่มเข้าไป ยิ่งมีรถไถมากขึ้นอาจกลับยิ่งเป็นตัวถ่วงให้งานเสร็จช้าลงเข้าไปอีก หลักการนี้ใช้อธิบายการเติบโตทางเศรษฐกิจหรือ economic growth ได้เป็นอย่างดีว่า เหตุที่ประเทศที่ร่ำรวยหรือพัฒนาแล้วในโลกของเรามีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับโดยเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 2-3 ต่อปีก็เพราะมีทุนเดิมมากอยู่แล้ว แต่เศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจีน หรือแม้แต่ไทยเราในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980 และต้นทศวรรษที่ 1990 สามารถโตได้ถึงเกือบร้อยละ 10 ต่อปี ทั้งนี้ก็เป็นเพราะประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายยังมีทุนอยู่น้อยนั่นเอง เมื่อเพิ่มทุนเข้าไปก็จะให้ผลตอบแทนที่สูงมาก หากสามารถทำให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่อัตราสูงได้อย่างต่อเนื่องเช่นนี้ไปเรื่อยๆ ในระยะหนึ่งแล้ว ประเทศกำลังพัฒนาก็จะสามารถไล่ทันประเทศพัฒนาแล้วได้ (catching up) ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือประเทศเกาหลีใต้ ที่เริ่มต้นจากการเป็นประเทศที่ยากจนในทศวรรษที่ 1960 (รายได้ประชาชาติต่อหัวอยู่ที่ประมาณ 350-400 เหรียญสหรัฐ) แต่สามารถไล่ตามประเทศที่เจริญแล้วทั้งหลายได้ในปัจจุบัน (รายได้ประชาชาติต่อหัวอยู่ที่ประมาณ 20,000 เหรียญสหรัฐในปัจจุบัน)

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาในปัจจุบันสามารถไล่ตามประเทศที่เจริญแล้วได้ทัน นอกจากปัจจัยในเรื่องทุนแล้ว ก็ยังมีเรื่องคุณภาพของประชากรในประเทศ (ทุนมนุษย์) ที่มีการศึกษาและทักษะที่สูงขึ้น การมีระบบโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) ที่ดี การพัฒนาเมืองให้ดีแต่ก็ไม่ละทิ้งการพัฒนาชนบทและแรงงานในภาคเกษตร การมีอัตราการออมภายในประเทศที่สูง และการมีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ ซึ่งถือว่ามี ความสำคัญมากกว่าการมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ภายในประเทศเสียอีก ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในเรื่องนี้ก็คือประเทศญี่ปุ่นนั่นเอง ที่เจริญขึ้นมาได้โดยมิได้พึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติใดๆ เลย เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเหล่านี้แม้จะไม่ได้คิดเองแต่ถูกนำเข้ามาจากต่างประเทศก็ไม่มีเป็นไร เพราะยังสามารถช่วยลดช่องว่างทางความรู้ระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศที่กำลังพัฒนาได้ ทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วตามมา แต่หากประเทศกลับมีทรัพยากรธรรมชาติมากเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ก็จะต้องมีการจัดการที่ดีโดยรัฐ มิให้เกิดเป็นปัญหาต่อภาคเศรษฐกิจอื่นและเป็นปัญหาทางการเมืองได้ ปัจจัยที่สำคัญมากอีกอย่างหนึ่งต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจก็คือ การปล่อยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศอยู่เสมอๆ (structural transformation) หากการผลิตสินค้าประเภทใดล้าสมัยและแข่งขันไม่ได้แล้ว โดยเฉพาะสินค้าที่ต้องพึ่งพิงแรงงานไร้ฝีมือจำนวนมาก ก็ต้องปล่อยให้ประเทศอื่นที่มีแรงงานเหล่านี้มากกว่ารับช่วงการผลิตต่อไป ส่วนภาคการผลิตเดิมก็ต้องสามารถถูกทดแทนได้ด้วยภาคการผลิตใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีที่สูงกว่าและแรงงานที่มีทักษะมากกว่า กระบวนการนี้นอกจากจะเป็นการช่วยถ่ายโอนเทคโนโลยีจากประเทศที่ร่ำรวยกว่าไปสู่ประเทศที่จนกว่าแล้ว ยังเป็นการยืนยันว่าประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อประเทศต่างๆ ต่างก็ผลิตสินค้าที่ตนเองมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage) ทั้งนี้ การค้าและการบริการระหว่างประเทศจะต้องเป็นการค้าที่เสรีในระดับหนึ่ง คือ ยอมให้มีการปกป้องอุตสาหกรรมที่เพิ่งเริ่มต้นใหม่ในประเทศกำลังพัฒนาได้ แต่ต้องเป็นการปกป้องเพียงชั่วคราวและไม่นำไปสู่การคุ้มครองอุตสาหกรรมที่ไร้ประสิทธิภาพได้ในอนาคต นอกจากนี้ การมีระบอบการเมืองการปกครองที่ดีที่เอื้อต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและมุ่งสู่ประโยชน์ร่วมกันของประชาชนทั้งประเทศ (collective common interest) และการให้ออกาสทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม ก็ถือเป็นปัจจัยที่จะขาดเสียมิได้

สิ่งหนึ่งที่ผู้แต่งหนังสือได้ยกขึ้นมาและมีความสำคัญมาก ทั้งยังเหมาะที่จะนำมาใช้เตือนสติคนไทยในเวลานี้ในเรื่องค่าแรงขั้นต่ำก็คือ เรื่องที่ผู้แต่งได้เล่าให้ฟังว่าผู้แต่งได้มีโอกาสเดินทางไปประเทศเกาหลีใต้ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1980 ซึ่งเป็นช่วงที่เกาหลีใต้กำลังเผชิญกับปัญหาค่าแรงที่สูงขึ้นมากอันเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้อุตสาหกรรมเกาหลีใต้ที่พึ่งพิงแรงงานไร้ฝีมือแข่งขันในตลาดโลกได้ยากขึ้น ข้อถกเถียงในประเทศเกาหลีใต้ในตอนนั้นคือควรจะมีการลดค่าแรงไว้ไม่ให้สูงขึ้นไปอีกเพื่อรักษาอุตสาหกรรมเหล่านี้ไว้ดีหรือไม่ ผู้แต่งได้เตือนประเทศเกาหลีใต้ในตอนนั้นว่า เป้าหมายของการพัฒนาประเทศก็คือเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดีและมีรายได้ที่สูงขึ้น การเผชิญกับค่าแรงที่สูงขึ้นเป็นความสำเร็จที่นายินดี เพราะแสดงให้เห็นว่าประเทศเกาหลีใต้ได้มีการพัฒนาขึ้นเป็นอย่างมาก จะกลายเป็นข้อเสียไปได้อย่างไร หากประเทศเกาหลีใต้ตัดสินใจลดค่าแรงไว้ และยึดติดอยู่กับอุตสาหกรรม

ที่พึ่งแรงงานไร้ฝีมืออยู่เช่นนั้นเสียแล้ว เราคงไม่ได้เห็นประเทศเกาหลีใต้ที่เป็นยักษ์ใหญ่ทางด้านสินค้าและอุปกรณ์ไฮเทค ทั้งหลายอย่างเช่นที่เห็นในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะค่าแรงที่สูงขึ้น นอกจากจะเป็นสัญญาณที่บ่งบอกว่าเศรษฐกิจมีการเติบโตขึ้น ประเทศมีการพัฒนาขึ้นแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ช่วยผลักดันให้ผู้ประกอบการในประเทศต้องปรับตัวหาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาแทนการใช้แรงงานคนแบบเดิมๆ เป็นการช่วยส่งเสริมให้เศรษฐกิจหันมาพึ่งทุนและเทคโนโลยีมากขึ้น ช่วยกดดันให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิศวกรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งเราจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นอย่างมากในการผลักดันให้ประเทศกำลังพัฒนาได้พ้นจากการมีสถานะภาพเป็นประเทศกำลังพัฒนา หรือที่เราเรียกว่าพ้นจาก middle-income trap (การที่ประเทศกำลังพัฒนาหลุดพ้นจากสถานะ middle-income นี้ได้ยาก เป็นเพราะ จะแข่งกับประเทศรวยกว่าก็ไม่ได้เต็มที่เพราะไม่มีเทคโนโลยีที่จะสู้ได้ จะแข่งกับประเทศที่จนกว่าก็ไม่ได้เพราะค่าแรงได้สูงขึ้นไปแล้ว) และทำให้ตัวเองสามารถไล่ตามทันประเทศที่เจริญแล้วได้ หรือที่เราเรียกว่าการ catching up หรือ economic convergence นั้นเอง อย่างไรก็ตาม เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้องช่วยส่งเสริมให้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจนี้เกิดขึ้นได้โดยไร้อุปสรรคมากที่สุด เช่น รัฐบาลต้องให้การสนับสนุนทางการศึกษา และการค้นคว้าวิจัย รวมทั้งต้องเยี่ยวยากลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบในทางลบให้สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ โดยการนำเอาระบบประกันสังคมที่ดีและครอบคลุมเข้ามาช่วยคนเหล่านั้นนั่นเอง

โดยสรุป หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวไว้ว่า the next convergence คือการไล่ทันของประเทศกำลังพัฒนาที่สำคัญๆ ได้แก่ จีน อินเดีย เกาหลีใต้ บราซิล รัสเซีย อาเจนติน่า แอฟริกาใต้ ตุรกี อินโดนีเซีย และซาอุดีอาระเบีย ที่อยู่ในกลุ่มประเทศ G20 ซึ่งมีประเทศพัฒนาแล้วเป็นสมาชิกอยู่กึ่งหนึ่ง (กลุ่ม G7/8 ได้ถูกลดบทบาทไปหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี 2008-9) ซึ่งหากรวมจำนวนประชากรของประเทศใน G20 ทั้งหมดแล้ว จะมีมากถึงสองในสามของประชากรโลก และมีรายได้รวมกันถึงร้อยละ 85-90 ของทั้งโลก ดังนั้น ในอนาคตกลุ่มประเทศ G20 นี้เองที่จะเป็นกลจักรสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลก โดยจีนและอินเดียนั้นจะผงาดขึ้นมามีความสำคัญมากที่สุด ดังนั้นเราจะละเลยบทบาทที่ทั้งสองประเทศนี้จะมีต่อเศรษฐกิจโลกไม่ได้เลย แน่หนอนว่าจีนและอินเดียก็ต้องเจอแรงกดดันจากความรับผิดชอบต่อสังคมโลกที่จะตามมาพร้อมๆกับบทบาทใหม่ด้วย

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือบทบาทของจีนและอินเดียที่นอกจากจะรับมือกับวิกฤติเศรษฐกิจปี 2008-9 ได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยบรรเทาผลพวงจากวิกฤติในภูมิภาคเอเชียลงอีกด้วย ผู้แต่งเห็นว่า the next convergence นี้จะเกิดการจัดระเบียบโลกใหม่ให้เราได้เห็น เพราะประเทศกำลังพัฒนายักษ์ใหญ่ใน G20 เหล่านี้จะต้องจัดการกับความท้าทายทางด้านต่างๆ ที่จะรุมล้อมเข้ามาให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการต้องสร้างสมดุลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในประเทศของตนกับบทบาทและความรับผิดชอบที่มากขึ้นในเวทีโลก (เช่น ต้องจัดการกับนโยบายแลกเปลี่ยนเงินตราของตนให้เป็นธรรมกับคู่ค้ามากขึ้น ต้องทำให้ดุลการค้าที่เกินดุลตลอดเวลาลดการเกินดุลลงและหันมาเน้นเรื่องการเพิ่มการบริโภคภายในประเทศให้มากขึ้น ที่จริงแล้วการยึดติดอยู่กับการพึ่งพิงค่าเงินที่อ่อนเพื่อช่วยในการส่งออกนั้นกลับเป็นผลเสียในระยะยาวเพราะทำให้โครงสร้างการผลิตของประเทศไม่สามารถเกิดการปรับตัวไปสู่ภาคการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีที่สูงขึ้นได้ และในที่สุดก็จะทำให้ผลิตภาพและอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศลดลง) การจัดการกับการเมืองการปกครองในประเทศตัวเอง (โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีน) การเป็นผู้นำในเวทีความร่วมมือระดับนานาชาติทั้งหลาย หรือแม้แต่การต้องมาจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานให้ฉลาดและยั่งยืน เป็นต้น ทั้งนี้ การผงาดขึ้นมาของประเทศเหล่านี้จะหลีกเลี่ยงไม่ได้เลยที่จะไปกระทบต่อสถานะภาพของประเทศที่เจริญแล้วทั้งหลาย โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศในอียู แต่อย่างไรก็ตาม ผู้แต่งเชื่อว่าปัญหาต่างๆ จะสามารถแก้ไขได้หากประเทศต่างๆ หันมาให้ความร่วมมือกันให้มากขึ้น

ส่วนประเทศกำลังพัฒนาอีกประมาณ 200 ประเทศที่เหลือ ซึ่งมีประชากรรวมกันประมาณหนึ่งในสามของโลก แต่มีรายได้รวมกันแค่เพียง 10-15 เปอร์เซ็นต์ของโลกเท่านั้น (ไทยก็อยู่ในกลุ่มนี้) ผู้แต่งเห็นว่าปัญหาต่างๆ ที่ประเทศเหล่านี้พบเจอเป็นรายประเทศไปนั้น จะแก้ไขได้ยากหากต้องแก้ทุกปัญหาด้วยตัวเอง (เช่น จะทำอย่างไรจึงจะดึงดูดเงินลงทุนจากบริษัทข้ามชาติให้มาลงทุนในประเทศตนได้ หากยังต้องแข่งกับยักษ์ใหญ่อย่างจีนและอินเดีย หรือจะทำ

อย่างไรกับประชากรภายในประเทศที่มีอยู่น้อย ซึ่งทำให้ไม่สามารถเกิดการค้ำหนุนในการผลิตต่อขนาดได้ เป็นต้น) กลุ่มประเทศเหล่านี้ควรได้รับการดูแลให้เข้ามามีส่วนร่วมในเวทีระหว่างประเทศต่างๆ เพราะหากประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ ประเทศทั้งน้อยใหญ่ต่างยื่นกรานที่จะเรียกชื่อในสิ่งที่ตนเองต้องการในเวทีระหว่างประเทศแล้ว ความร่วมมือระหว่างประเทศใดๆ ก็เกิดขึ้นได้ยากมาก ประเทศกำลังพัฒนาเล็กๆ เหล่านี้ไม่ควรจะถูกปล่อยให้แก้ไขปัญหาเองตามยถากรรม แต่ควรมีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเศรษฐกิจที่สามารถร่วมมือกันจัดการกับนโยบายการเงินการคลัง หรือแม้กระทั่งร่วมมือกันจัดตั้งระบอบยุติธรรมได้ แต่จะต้องยอมมอบอำนาจให้ supranational authority ที่ตนขึ้นอยู่กับอยู่ภายใต้ ให้มีอำนาจมากกว่าการจัดตั้ง common market ในกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป การรวมกลุ่มกันจึงจะประสบผลสำเร็จได้ ผู้แต่งเสนอว่าจากนี้ไปประเทศต่างๆ ในโลกควรหันมาให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างประเทศและบทบาทขององค์กรระหว่างประเทศให้มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเศรษฐกิจโลกทุกวันนี้มีความเชื่อมโยงกันจนแทบจะแยกออกจากกันไม่ได้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันเพื่อหาทางรับมือกับปัญหาเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต ซึ่งปัญหาในอนาคตนี้อาจเกิดขึ้นมาจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาเอง แต่อาจมีความสำคัญและผลกระทบมากพอที่จะสะท้อนไปทั่วโลกก็เป็นได้

หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับผู้ที่สนใจเรื่องความเป็นไปของเศรษฐกิจโลก ผู้ที่เรียนวิชาเศรษฐศาสตร์มาก่อน อาจสามารถเข้าใจแนวคิดต่างๆ ได้เร็วขึ้น นักศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์จะได้เห็นการนำเอาทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น Solow Growth theory, Endogenous Growth theory, structural transformation theory หรือ creative destruction theory มายกตัวอย่างให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น จึงถือว่าหนังสือเล่มนี้สามารถช่วยให้นักศึกษาได้มีความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือไปจากบทเรียนในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี ข้อดีของหนังสือเล่มนี้คือการเล่าซ้ำในหัวข้อเดิมๆ หลายครั้ง ซึ่งที่จริงแล้วอาจไม่ถือว่าเป็นข้อดีสำหรับผู้อ่านที่ชอบการย้ำเตือนให้จำประเด็นได้ และอาจเป็นทริคที่ผู้แต่งและบรรณาธิการตั้งใจก็เป็นได้ โดยสรุปแล้วหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่คุ้มค่ากับการอ่านเป็นอย่างมาก ขอแนะนำ